

KECSKEMÉTI VÁLLALKOZÁSOK A BELSŐ VÁROSGYŪRŪBEN

ENTERPRISES OF KECSKEMÉT IN THE INNER HUNGARIAN URBAN RING

Attila Korompai*

Geopolitikai Kutatócsoport, Gazdaságföldrajz, Településmarketing és Geopolitikai Központ,
MNB Tudásközpont, Neumann János Egyetem, Magyarország
<https://doi.org/10.47833/2021.4.TGT.002>

Kulcsszavak:

Kecskemét,
belső városgyűrű,
vállalkozásszerkezet
területi struktúra

Keywords:

Kecskemét
inner urban ring
entrepreneurial structure
territorial structure

Cikktörténet:

Beérkezett 2021. november 25.
Átdolgozva 2021. november 29.
Elfogadva 2021. november 30.

Összefoglalás

Kecskemét a magyar településrendszer belső városgyűrűjének kiemelkedő súlypontja mind a lakónépesség, mind a vállalkozások száma és teljesítőképessége alapján. Ezt igazolják a belső városgyűrű megyeszékhelyeivel történő összehasonlító arányszámok, melyek a vállalkozások 1992 és 2020 közötti adataira épülnek. A rendszerváltást követő visszaesés és stagnálás után 2010 óta a város gazdaságszerkezetének megújulása viszonylag dinamikus növekedést eredményez, ami több területi szinten megváltoztatja a város súlyát, szerepét. Ezek az előzetes kutatási eredmények indokolják a hatótényezők és következmények további feltárását.

Abstract

Kecskemét is a salient hub in the inner urban ring of the Hungarian settlement system considering both its population and enterprises as well as its performance capacity. These are proved by the comparative ratios between the county seats of the inner ring based on the data of enterprises between 1992 and 2020. After the drop and stagnation following the regime transformation the reform of the urban economic structure resulted dynamic growth since 2010. This is about changing the importance and role of Kecskemét on various territorial levels. Based on these preliminary research results the further research of influencing factors and consequences is reasonable.

1. Bevezetés

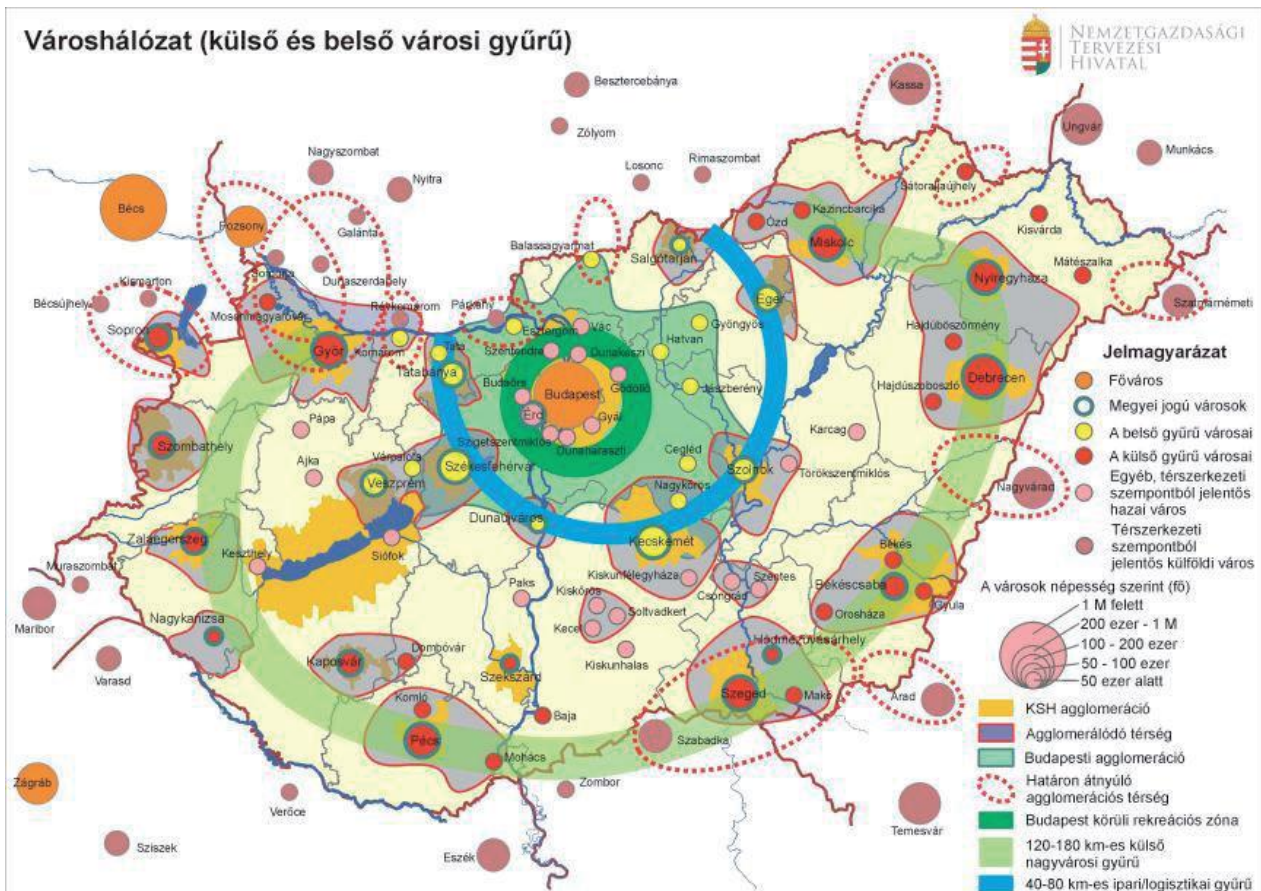
A globalizáció napjainkban átalakuló folyamatai közepette változatlanul érvényes, hogy a települések napi és perspektivikus változásai, fejlődése változó intenzitással, de mindig kapcsolódnak a tágabb területi szinteken, a közvetlen környezettől a globális szintig zajló folyamatokhoz, nem szakíthatók ki ezekből az összefüggésekből. Nincs elszigetelt társadalmi területi egység; kapcsolatok hálójában élünk.

E kapcsolatok mozgatói a helyi szinten működő, de a környezetükhöz ezer szállal kapcsolódó helyi szereplők a közszéfer intézményeitől a civil szervezeteken át a vállalkozói szféra szervezeti egységeiig. Tevékenységüket meghatározzák belső szervezeti működési kereteik mellett azoknak

* Korompai Attila. Tel.: +36 30 375 4453
E-mail cím: korompai.attila@uni-neumann.hu

a különböző szintű területi egységeknek a feltételrendszerei, amelyekkel változóan szoros kapcsolatban állnak.

A magyar településfejlesztés térszerkezeti sémájában visszatérő elem a Budapestet körülvevő belső és külső városgyűrű [16].

1. ábra. A külső és a belső városgyűrű [16]

E tanulmány érdeklődésének középpontjában a belső városgyűrűben elhelyezkedő Kecskemét áll. A hazai irodalomban ritka az olyan elemzés, ami a belső városgyűrűben elhelyezkedő városok egymáshoz való viszonyát elemzi ([17], [6], [3], [2]). Kecskemét vonatkozásában ez különösen érvényes. A fejlesztési stratégiákban inkább az egyes városok belső fejlesztési irányai, feladatai vannak a figyelem középpontjában, a külső kapcsolatokat illetően a megyei, országos és nemzetközi vonatkozásokat emelik ki. Az OFTK [16] megállapítása szerint: „Ennek a fővárostól nagyjából 40-100 km-re húzódó gyűrűnek a városai többnyire dinamikusan fejlődnek, a fővároshoz közeli fekvésük és eleve meglévő ipari/logisztikai potenciáljuk lehetővé teszi, hogy a termelés és a logisztika terén feladatokat vegyenek át a fővárostól. A fejlesztéspolitikának ugyanakkor figyelmet kell fordítani arra is, hogy meggátolja ezen városok funkcionális kiüresedését Budapest elszívó hatása miatt.” [150. old.] Jellemző, hogy itt is Székesfehérvár kap kiemelt hangsúlyt, míg Kecskemétet, ami hasonló nagyságrendű város, csak megemlíti ezen a helyen a koncepció. Ugyanakkor fontos figyelmeztetés Egedytől [4], hogy téves várospolitikusaink azon elképzelése, miszerint vidéki nagyvárosainknak és megyeszékhelyeinknek, ezeken belül különösen a belső városgyűrű városainak a fővárossal kell versenyezniük. Valódi versenytársaik a hasonló méretű és adottságú városok.

Kecskemét történetének egyik legnagyobb szerkezetváltási folyamatában van napjainkban. A városon belüli szerkezeti változások mellett ez befolyásolja a város helyzetét, lehetőségeit a többi várossal folytatott versenyben. A gazdasági átalakulás kulcsszereplői a vállalkozások, ezért első közelítésben a kutatás a kecskeméti vállalkozások súlyának alakulását vizsgálja a belső városgyűrű

megyeszékhelyeinek vállalkozásaihoz viszonyítva. Tekintettel a transznacionális vállalatok jelenlétének növekedésére, valamint a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok országos jelentőségére, a város versenyképességének egyik figyelmet érdemlő indikátora az export súlya a helyi vállalkozások árbevételében, és a termelékenységet jelző egy foglalkoztatottra jutó árbevétel.

A módszertani megfontolásokat követi az elemzés ismertetése, majd a következtetések összefoglalása. Az előzetes feltáró kutatás itt közölt első eredményei már hasznosíthatók mind az országos és megyei városfejlesztési stratégiák továbbfejlesztése során különösen a szinergikus hatások mérlegelése kapcsán, mind a kecskeméti városfejlesztési stratégia részeként a város pozíciójának és potenciáljainak, új fejlesztési irányai kidolgozásának értékelésében.

2. Módszertani megfontolások

Az elemzés a belső városgyűrű megyeszékhelyeinek (Tatabánya, Székesfehérvár, Veszprém, Kecskemét, Szolnok, Eger, Salgótarján) a KSH és a TEIR honlapjain elérhető, lehetőség szerint 1992 és 2020 közötti időszakra vonatkozó adataira, valamint a városok fejlesztési stratégiáiban foglalt információkra épül. A vizsgálat alapvető iránya nem a belső városgyűrű teljeskörű elemzése, hanem annak kimutatása, hogy a kecskeméti vállalkozások súlya hogyan változott a vizsgált időszakban, és ebből milyen stratégiai következtetések vonhatók le.

Tekintettel a hosszú idősorra, az egyes évek adatai mindig az adott év szabályozási kereteit és árait tükrözik. Ezek időbeli összehasonlíthatóvá tétele jelentős többletfeladatot jelentett volna, ezért a vizsgálat az arányok változásaira koncentrált. A területi versenyképesség és teljesítmény vizsgálatára vonatkozó bőséges szakirodalomban sokféle mutatószám, statisztikai módszer található. Első közelítésként települési szinten a vállalkozások teljesítményének jellemzésére a TAO eredménykimutatás alapján az értékesítés nettó árbevétele alkalmas jelzőszám. [12][14][4] A vállalkozások köre az adott évben a magyar számviteli szabályok szerint adózókra terjed ki. A felhasznált és számított alapadatok a következők:

- Állandó népességszám (2000-2020) (KSH)
- Értékesítés nettó árbevétele (NAV)
- Értékesítés nettó árbevételéből: Export (NAV)
- Belföldi értékesítés árbevétele (NAV)
- Export aránya az árbevételből (számított)
- Foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma (NAV)
- Egy foglalkoztatottra jutó árbevétel (számított)
- Regisztrált gazdasági szervezetek száma (2014-2020), (KSH)
- Regisztrált élő gazdasági szervezetek száma (2014-2020), (KSH)

Több elemzés támaszkodik az iparüzési adóból származó önkormányzati bevételekre a vállalkozások teljesítőképességének elemzése érdekében. Tekintettel arra, hogy vannak önkormányzatok, amelyek nem vetnek ki iparüzési adót, illetve az iparüzési adó mértékének csökkentésére törekszenek (mint Kecskeméten), ez a mutató csak fenntartással közelíti a vállalkozások teljesítőképességét. Az értékesítés nettó árbevétele, ami az adóbevallások egyik alapmutatója, inkább közelíti a vállalkozások sikerességét.

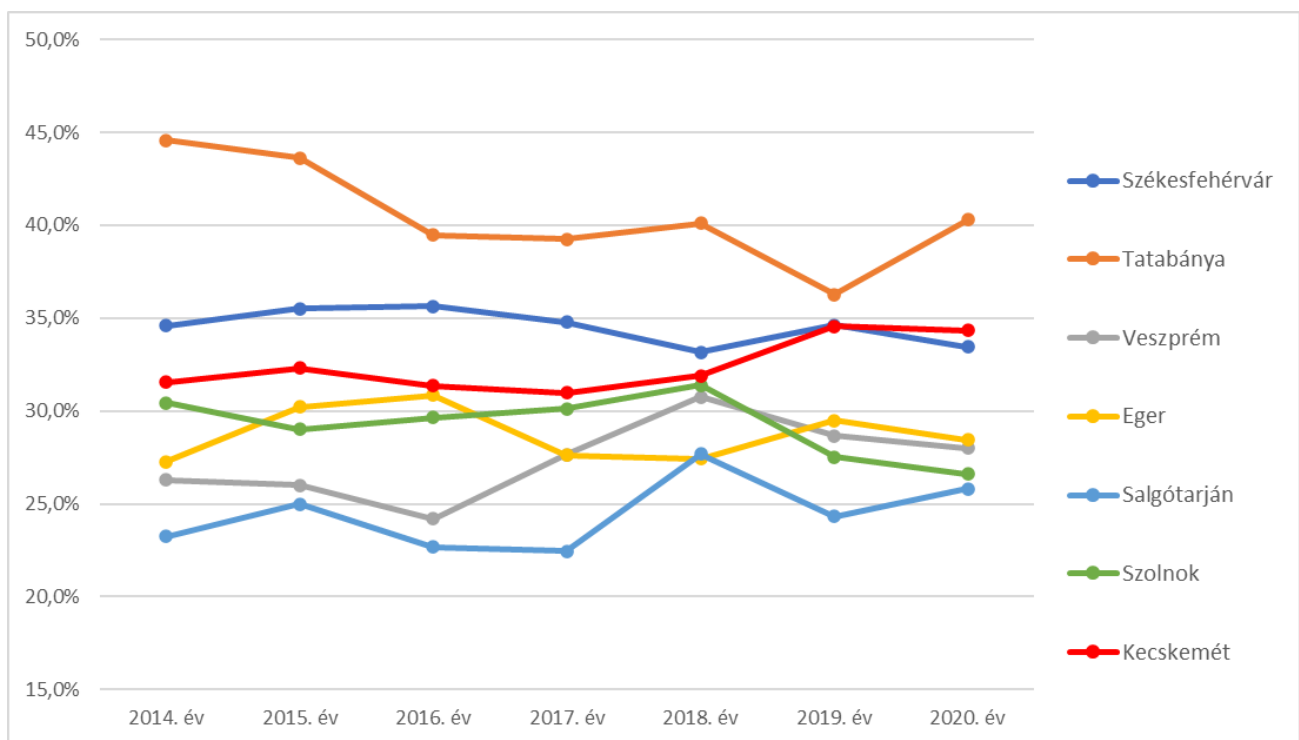
Kecskemét súlyát a belső városgyűrű megyeszékhelyei között részben a városgyűrű összes értékéhez, részben az egyes vizsgált megyeszékhelyek hasonló értékéhez viszonyított arányszámok jellemzik.

3. Kecskemét súlyának változása a belső városgyűrűben

Kecskemét tartósan a belső városgyűrű legnépesebb megyeszékhelye Székesfehérvárt megelőzve az állandó népességszám alapján. Míg a többi megyeszékhely népességszáma az ezredforduló óta folyamatosan csökken, Kecskemét állandó népessége 2003-at kivéve csak 2013 óta mutat évente 0,2-0,5% közötti csökkenő tendenciát. A megyeszékhelyek közötti súlya összességében a népességszámot tekintve emelkedett. A legnagyobb arányú népességgyarapodás 2005-ben és 2007-ben volt. Súlya a megyén belül is 19,6%-ról 21,2%-ra nőtt 2020-ra.

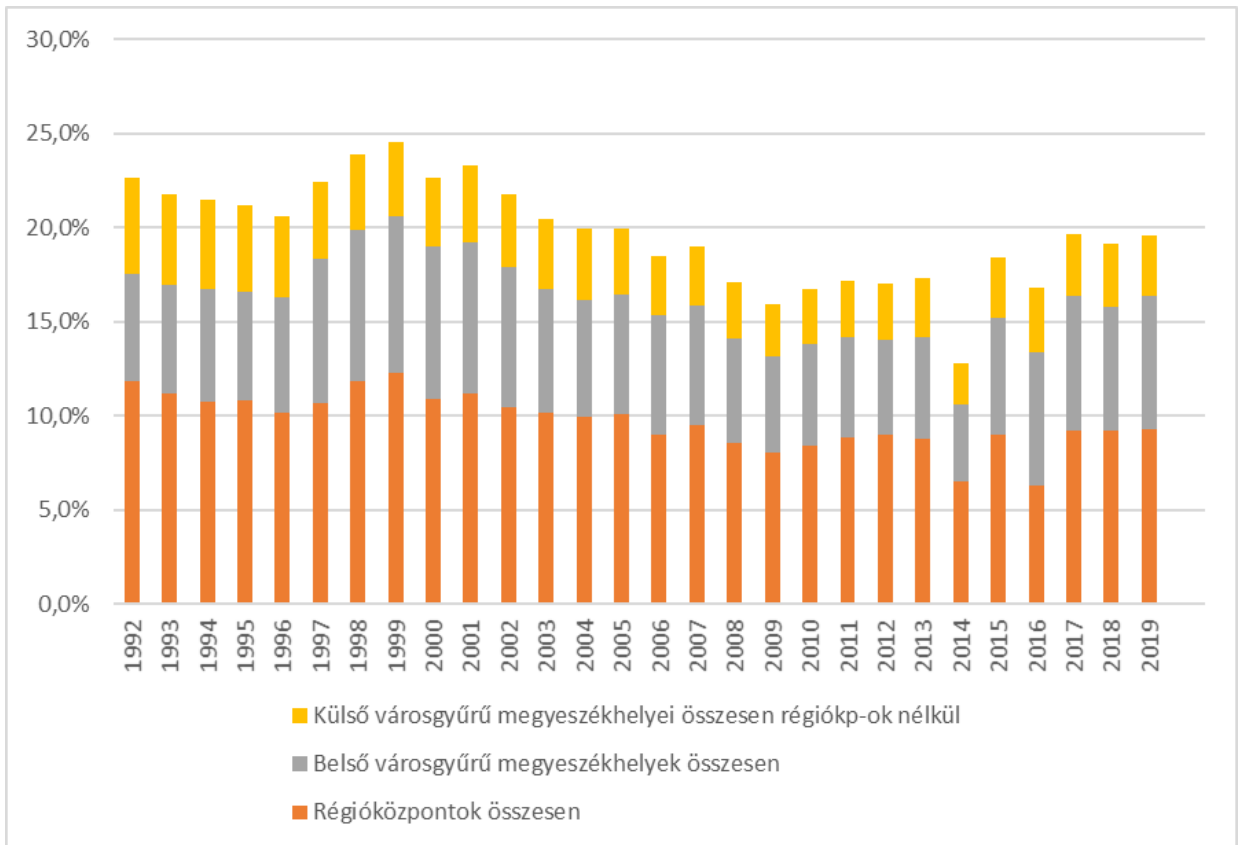
A regisztrált gazdasági szervezetek számát tekintve szintén a legtöbb szervezet található Kecskeméten. Számuk folyamatosan növekszik megelőzve mind mennyiségi, mind növekedési ütem tekintetében Székesfehérvárt és a többi megyeszékhelyet a belső városgyűrűben. Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy a saját megyéjükhöz viszonyított arányát tekintve a megyeszékhelyeken élő regisztrált vállalkozások súlya minden megyében csökken, kivéve Kecskemét esetét. Ebben szerepet játszhat a város vonzereje mellett az is, hogy a kecskeméti vállalkozások súlya Bács-Kiskun megyében a legalacsonyabbak közé tartozik (21% körüli), míg az ellenpólus Székesfehérvár élő vállalkozásainak súlya csak 2020-ban csökkent 30% alá. A vállalkozások stabilitására utal a nem élő vállalkozások arányainak alakulása (1. ábra).

A nem élő vállalkozások aránya legstabilabb Székesfehérvár esetében, miközben az élő vállalkozásokat tekintve Fejér megyéhez viszonyított súlya csökkenő tendenciát mutat. Ezzel szemben Kecskemét élő és nem élő vállalkozásai egyaránt növelik megyén belüli arányukat. További vizsgálatokkal érdemes elemezni, hogy mennyiben függ össze ez a tendencia a város és a megye közötti kapcsolatokban a város megyei fejlődést generáló szerepének alakulásával. Ezt segítheti a többi megyeszékhely hektikus súlyváltozása mögötti tényezők kutatása is.

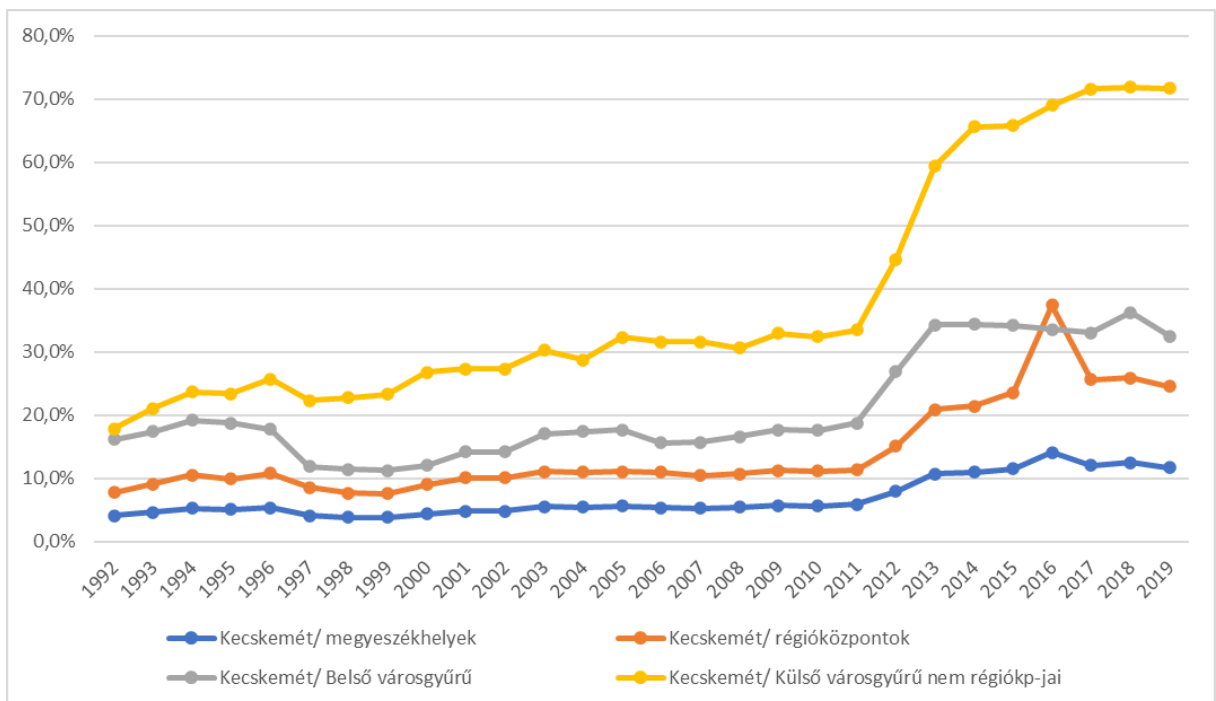

1. ábra A belső városgyűrű megyeszékhelyeinek nem élő regisztrált vállalkozásai a megye nem élő regisztrált vállalkozásainak arányában (a szerző szerkesztése)

A megyeszékhelyek vállalkozásai értékesítésének nettó árbevétele az ország összes nettó árbevételéhez viszonyítva jelzi az országot érő válságok hatását, ezen belül a külső városgyűrű megyeszékhelyeinek és a régióközpontoknak a fokozottabb érzékenységét, valamint Budapest domináns súlyát (2. ábra).

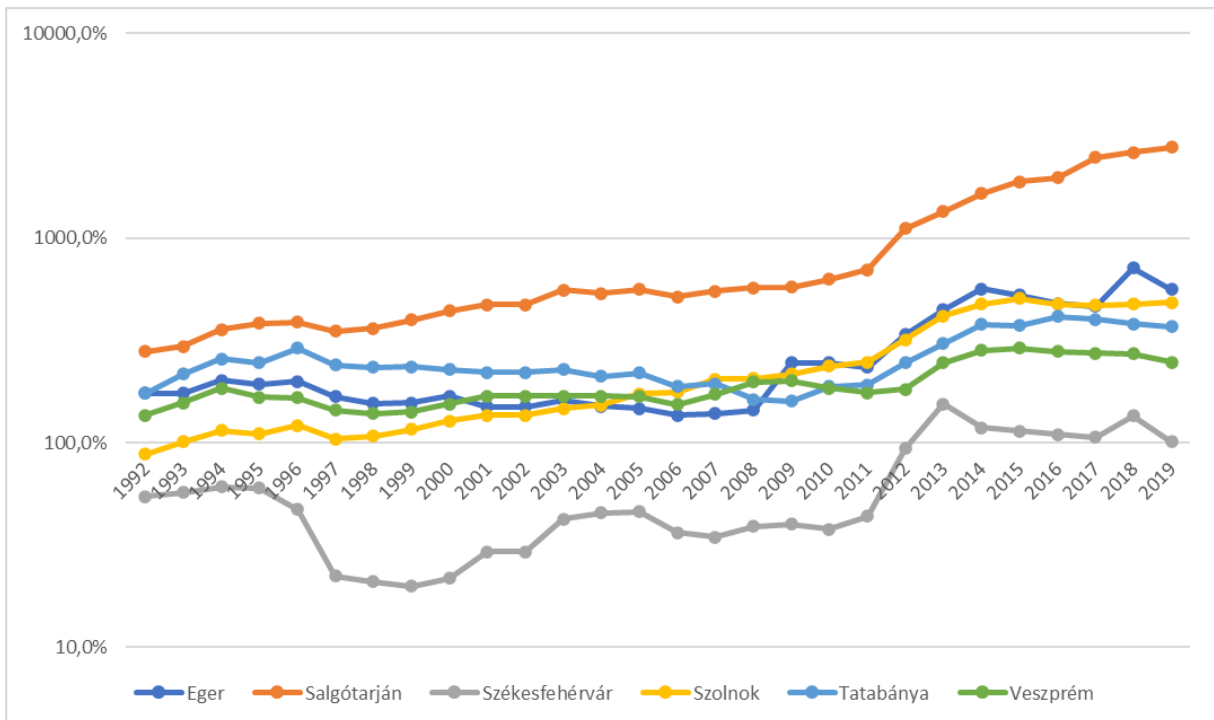
2. ábra. A megyeszékhely kategóriák aránya vállalkozásaik nettó árbevétele alapján (ország=100), (a szerző szerkesztése)

3. ábra. Kecskemét megyeszékhely kategóriákhoz viszonyított súlya a vállalkozások nettó árbevétele alapján (a szerző szerkesztése)

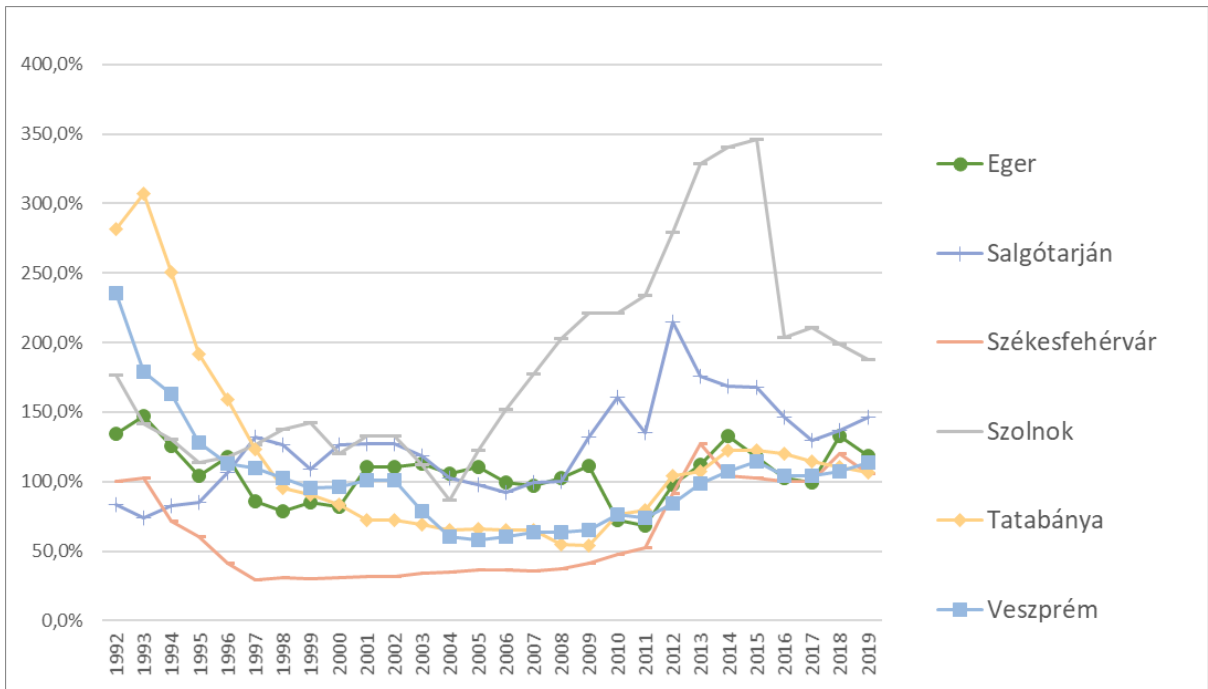
A kecskeméti vállalkozások relatív dinamikus növekedésére utal vállalkozásaik árbevételének változása a többi megyeszékhely kategória árbevételéhez képest. Különösen kiugró a külső városgyűrű nem régióközpont megyeszékhelyeihez viszonyított növekedés 2011 után (3. ábra).

A belső városgyűrűn belüli árbevétel különbségek arányai a vállalkozások számában tapasztalt arányok tükrében a kecskeméti vállalkozások alacsonyabb értékesítési potenciáljára utalnak Székesfehérvárhoz képest 2012-ig, ugyanakkor magasabb ez a potenciál a többi megyeszékhelyhez viszonyítva. Az ugrás 2011 és 2013 között történt, ezt követően a két város értékesítési potenciálja közel azonos szinten van. A többi városhoz viszonyított különbség 2011-ig közel változatlanul tekinthető, ezt követően azonban egyre gyorsabban növekszik, kivéve a Salgótarjánhoz viszonyított értéket, ami gyakorlatilag 1997 óta növekszik. (4. ábra)

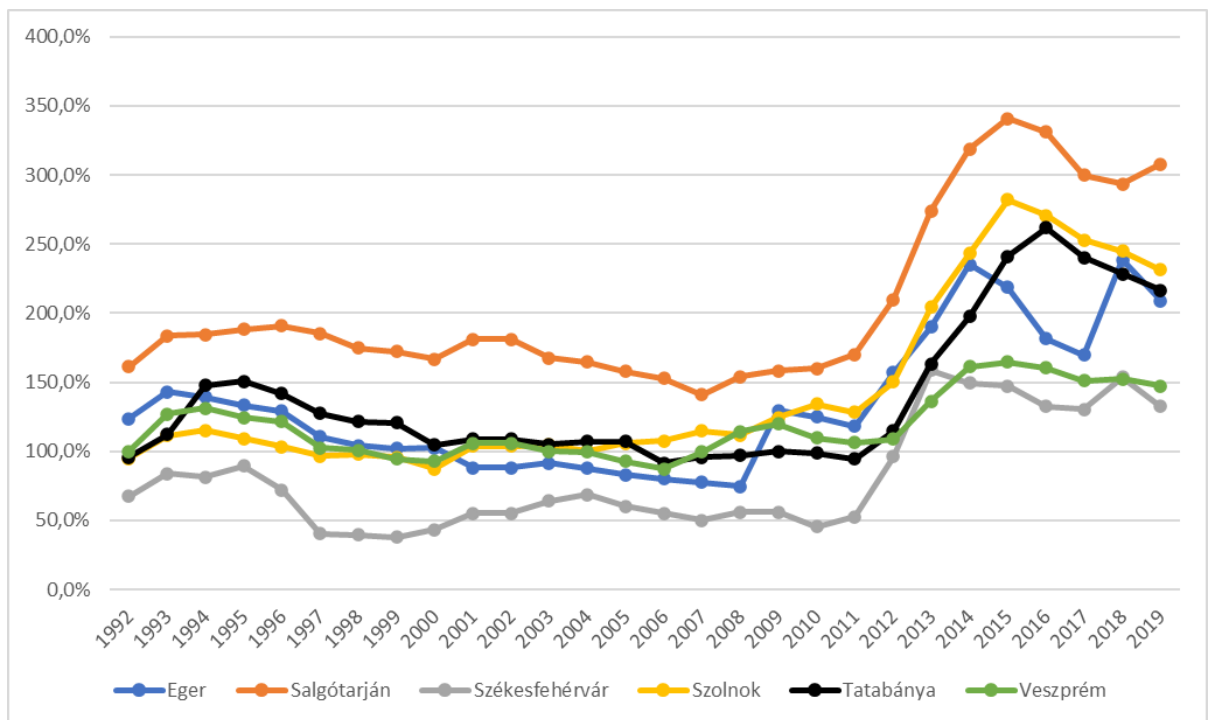

4. ábra. A kecskeméti vállalkozások nettó árbevétele a belső városgyűrű megyeszékhelyeihez viszonyítva (a szerző szerkesztése)

Az exportképesség a vállalkozások versenyképességének jó indikátora. Meglepőnek mondható a nettó árbevételben az export aránya az országos arányhoz viszonyítva az egyes megyeszékhely kategóriák esetében. A budapestiek aránya az országos átlagtól 1999-ig folyamatosan csökkent, azt követően az országos 70%-a körül ingadozik. A külső városgyűrű megyeszékhelyeinek vállalkozásaiban az export aránya az országos átlag és annak 140%-a között ingadozik, e fölött viszonylag stabilan 140-150% körül változik a régióközpontok esetében az arányszám; az 1997-es kiugró értéktől folyamatos csökkenéssel, de az országos átlag 150%-a fölött van a belső városgyűrű megyeszékhelyein az export aránya. Ebben a jelenségben a fő szerepet Székesfehérvár játssza, amit a kecskeméti vállalkozások export arányának a belső városgyűrű megyeszékhely vállalkozásainak export arányhoz viszonyított változása is igazol (5. ábra). Az ábra ugyanakkor hűen tükrözi Kecskemét vállalkozásainak a város gazdasági szerkezetváltásával összefüggő válságjelenségeket 1993-tól 2010-ig.

5. ábra. Az export aránya a kecskeméti vállalkozások árbevételében a belső városgyűrű egyes megyeszékhelyeinek arányához képest (a szerző szerkesztése)

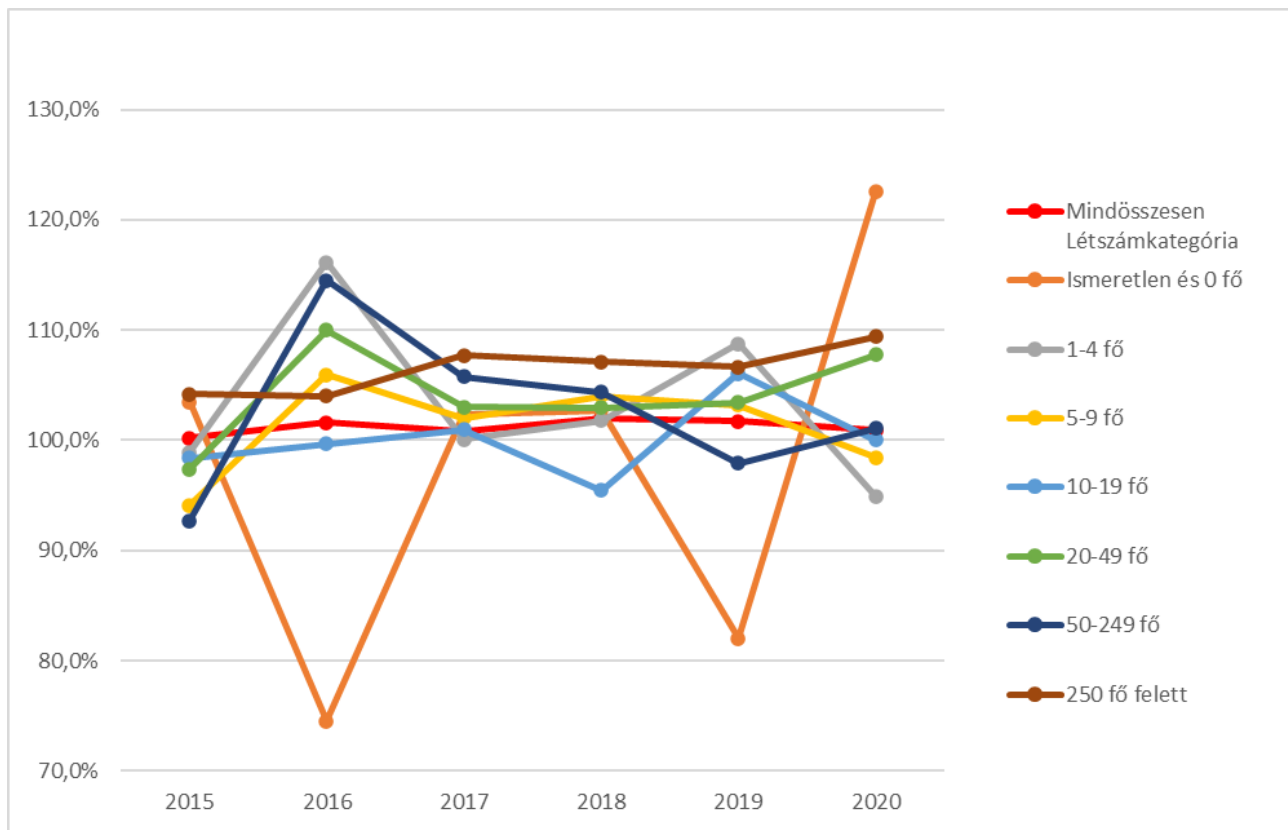

6. ábra. Kecskeméti vállalkozások egy foglalkoztatottra jutó árbevétele a belső városgyűrű megyeszékhelyeihez viszonyítva (a szerző szerkesztése)

A vállalkozások foglalkoztatottjainak száma jól követi a nettó árbevétel ingadozását mind az országos értékekhez viszonyítva, mind az egyes megyeszékhely kategóriákhoz és a vizsgálatba bevont megyeszékhelyekhez viszonyítva. Ennek megfelelően a termelékenységre utaló egy foglalkoztatottra vetített nettó árbevétel is hasonló tendenciát mutat. A belső városgyűrű megyeszékhelyeihez viszonyított termelékenység különbségei 2011-ig gyakorlatilag változatlan szinten ingadoztak. Ezen belül a legnagyobb, állandónak tekinthető elmaradás Székesfehérvártól

mutatható ki. 2011 után a kecskeméti értékek a többi város mutatói fölé kerültek, és 2015-ben már 50-250%-kal haladták meg a társvárosok (Székesfehérvár, Salgótarján) termelékenységét (6. ábra).

A kecskeméti gazdaságszerkezet átalakulásában különböző szerepet játszanak a vállalkozások nagyságrendi kategóriái (7. ábra). A regisztrált kecskeméti gazdasági szervezetek száma 2014 után összességében enyhe folyamatos növekedést mutat (21189-ről 22767-re). Ezen belül figyelmet érdemelnek az ismeretlen és nulla fős vállalkozások számának az 1-4 fős vállalkozások számával ellentétes irányú változásai, ami arra utal, hogy ezek a legérzékenyebbek a külső tényezők alakulására. A változások a kiugró években (2016 és 2019) ezres nagyságrendűek, ami a belső struktúrában is megjelenő ingadozást eredményez.

7. ábra. A regisztrált vállalkozások nagyságrendi kategóriáinak változása Kecskeméten (előző év=100), (a szerző szerkesztése)

Az 1-4 fős vállalkozások aránya a 2014 évi 61,9%-ról 2016 után 70% körül ingadozik (a csúcs 2019-ben 74%). Nagyságrendileg ezt követi az 5-9 fős gazdasági szervezetek 2,8% körül ingadozó aránya a méretstruktúrában. A legdinamikusabb növekedést 2014 és 2020 között a 250 fő feletti gazdasági szervezetek száma mutatja (24-ről 35 db-ra, 46%-os növekedéssel), ezt követi a 20-49 fős szervezetek (27%) és az 1-4 fős szervezetek (21%) számának gyarapodása. Az 50-250 fős szervezetek számának növekedése új tendencia, mivel a Gazdaságfejlesztési Program [5] ezek csökkenését tapasztalta 2009 és 2013 között. A nagyságrendi struktúra egésze azonban 2016 óta gyakorlatilag változatlan.

A COVID járvány hatására vezethető vissza a 10 fő alatti regisztrált gazdasági szervezetek számának csökkenése 2019 és 2020 között, jelezve ezek érzékenységét a külső tényezőkre. A 10-19 fős szervezetek száma stagnál, míg a 20 fő felettieké még növekedett is. Ez utóbbi némiképp új jelenségnek tekinthető, mivel a gazdasági program 2013-ig terjedő bázisvizsgálata alapján, ami a 2008 utáni válságot érinti, valamennyi 50 fő alatti kategória erősen érzékenynek bizonyult. ([5]101.old).

4. Következtetések

Kecskemét és vállalkozásai az ország településrendszerének belső városgyűrűjében nagyságrendileg tartósan domináns szerepet játszanak. A rendszerváltást követő válságok viszonylag hosszan érintették a kecskeméti vállalkozói szférát. A vállalkozások gyarapodása, hatékonyságának növekedése 2010 után, a nemzetközi kapcsolatok bővülésével, a transznacionális vállalatok betelepülésével indult meg és stabilizálódott. Az új vállalkozói struktúra legérzékenyebb pontjai változatlanul a kisvállalkozások. A gazdaságfejlesztési stratégia stabilitásának fokozása érdekében ezekre célszerű nagyobb figyelmet fordítani.

A város gazdaságának megyei kapcsolatai, a fejlődés tovaggyűrűző hatásainak ösztönzése mind a város, mind a megye gazdasági erejének gyarapodása érdekében úgy tűnik célszerűnek, hogy a városi vállalkozások súlya arányos maradjon. A jelenlegi 20% körüli arány megfelel Budapest országos népességarányának. A megyei vállalkozások támogatása nélkül a város gazdaságának jelenlegi dinamikája a város népességszámának további növekedését sejteti.

A belső városgyűrűben fő vetélytársa és lehetséges kooperációs partnere az országos koncepciókban gyakrabban szereplő Székesfehérvár. A termelékenységet tekintve Kecskemét a kecskeméti vállalkozások az utóbbi évek adatai alapján behozták elmaradásukat, ezzel potenciáljukat jelentős mértékben emelték. További elemzést igényel, hogy a belső vállalkozói szerkezet ágazati jellemzői mennyire konkurálnak a többi megyeszékhely vállalkozóival, és mennyire van lehetőség olyan kecskeméti specifikumok helyi adottságokhoz illeszkedő fejlesztésére, ami nem csak a belső városgyűrűben vagy országosan, hanem nemzetközileg is kiemelik Kecskemét gazdaságát.

Irodalomjegyzék

- [1] 1131/2016. (III. 10.) Korm. határozat (2016): 1131/2016. (III. 10.) Korm. határozat Magyarország Kormánya és Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata közötti együttműködési megállapodás végrehajtásával összefüggő feladatokról
- [2] Beluszky Pál (1999): Magyarország településföldrajza. Általános rész. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs
- [3] Csatári Bálint et al. (2005): Adalékok Kecskemét gazdasági programjához, II. A gazdasági program szakmai keretei, MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete, Kecskemét, Letöltve: <http://www.alfoldinfo.hu/kecskemet/gazdprog/szakmaikeret.pdf> , 2021.11.24.
- [4] Egedy Tamás (2012): A gazdasági válság hatása a nagyvárosok versenyképességére Magyarországon, Földrajzi Közlemények 2012. 136. 4. pp. 420–438.
- [5] Gazdasági Program 2015-2020 (2015): KECSKEMÉT MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA GAZDASÁGI PROGRAMJA 2015-2020, http://kecskemetivarosfejleszto.hu/wp-content/uploads/2017/01/KMJV_Gazdas%C3%A1gi_Programja_2015.pdf Letöltve:2021.11.23.
- [6] Kanalas Imre (2021): Kecskemét, in: Rechnitzer János, Berkes Judit (szerk.): Nagyvárosok Magyarországon, Studia Regionum sorozat, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, ISBN 978-963-531-342-6 (nyomtatott), ISBN 978-963-531-343-3 (pdf), ISBN 978-963-531-344-0 (epub), 159-170. old
- [7] Kecskemét gazdasága <https://kecskemet.hu/varosunk/a-varosrol/kecskemet-gazdasaga> ; Letöltve:2021.11.23.
- [8] Kecskeméti Városfejlesztő Kft. (2012): Kecskemét Felülvizsgált Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2013-2015), Kecskeméti Városfejlesztő Kft., Kecskemét, https://kecskemet.hu/uploaded_files/prod/files/2019-07/IVS%202012-es%20m%C3%B3dos%C3%ADt%C3%A1s_0.pdf , Letöltve: 2021.11.25.
- [9] Kecskeméti Városfejlesztő Kft. (2014a): Megalapozó Vizsgálat, „Kecskemét Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepciójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiájának teljes körű felülvizsgálata, átdolgozása” című, DAOP-5.1.1/B-13-2013-0004 azonosító számú projekt keretében, Kecskeméti Városfejlesztő Kft., Kecskemét, <http://kecskemet.hu/uploads/MEGALAPOZO-VIZSGALAT-munkavaltogat2014.pdf> , Letöltve: 2021.11.25.
- [10] Kecskeméti Városfejlesztő Kft. (2014b): Kecskemét Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, Kecskeméti Városfejlesztő Kft., Kecskemét, https://kecskemet.hu/uploaded_files/prod/files/2019-06/3_integrirt-telepsfejlesztsi-stratgia0_0.pdf Letöltve: 2021.11.25.
- [11] Kecskeméti Városfejlesztő Kft. (2017): Kecskemét Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának módosítása, Kecskeméti Városfejlesztő Kft., Kecskemét, https://kecskemet.hu/uploaded_files/prod/files/2019-06/1_integrirt-telepsfejlesztsi-stratgia6_0.pdf Letöltve: 2021.11.25.
- [12] Lőcsei Hajnal – Nemes Nagy József (2003): A Balatoni régió gazdasági súlya és belső térszerkezete In: Nemes Nagy, J. (szerk.). Kistérségi mozaik pp. 134–149., Regionális Tudományi Tanulmányok 8. ELTE Regionális Földrajzi Tanszék – MTA-ELTE Regionális Tudományi Kutatócsoport, Budapest.
- [13] Lux Gábor (2019): A Modern városok program újrapiarosítási törekvései, Tér és Társadalom, 33. évf., 1. szám, 44-65. old. <https://doi.org/10.17649/TET.33.1.3067>
- [14] Molnár Ernő – Dézsi Gyula – Lengyel István Máté –Kozma Gábor (2018): Vidéki nagyvárosaink gazdaságának összehasonlító elemzése, Területi Statisztika, 2018, 58(6): 610–637; DOI: 10.15196/TS580604

- [15] MTA RKK ATI (2007): Kecskemét gazdasági programjának megújítása, MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete, Kecskemét,
http://kecskemetivarosfejleszto.hu/letoltesek/Gazdasagi_Program_felulvizsgalat.pdf Letöltve: 2021.11.25.
- [16] OGY 1/2014 (2014): Az Országgyűlés 1/2014. (I.3.) Határozatának Melléklete. Nemzeti Fejlesztés 2030, Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, Magyar Közlöny 2014. 1.sz. 7-297. old.
- [17] Rechnitzer János, Berkes Judit (szerk.): Nagyvárosok Magyarországon, Studia Regionum sorozat, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, ISBN 978-963-531-342-6 (nyomtatott), ISBN 978-963-531-343-3 (pdf), ISBN 978-963-531-344-0 (epub),